

De Kempense

2021 jaargang 33 - 3

Genealoog

INHOUD

De Kempense Genealoog
2021, nummer 3

Editoriaal

- 73 Henri Gillet, landloper en kunstenaar
- 82 Vaderschap en het statuut van zijn kind tijdens het Ancien Régime
- 89 Jozef Pieter Smets, een Kempenaar, oudste man van België (1914-2021)
- 92 Bidprentjes, rouwbrieven, overlijdensberichten
- 93 Oud schrift
- 95 Medelingen en schenkingen
- 97 55 ste nationaal congres van Familiekunde Vlaanderen

Colofon

Werkten mee aan dit nummer:
*Victor Bertels, Patrick De Maesschalck,
Theo Peeters, Ludo Proost, Marc Van den Cloot*

Foto op het voorblad:
CC [Packsadel Royal Armoury Zweden](#)

Editoriaal

Na een lange rustperiode hebben wij uitzonderlijk ook in de maanden juli en augustus onze maandelijkse genealogische bijeenkomst kunnen houden. Aan de *talrijke opkomst* hebben we opgemaakt dat stamboomonderzoek en familiekunde een deugddoende en spannende hobby is voor heel wat mensen. Het feit dat de twee vakantiemaanden niet erg zomers uitgevallen zijn is vermoedelijk ook wel de oorzaak van de talrijke opkomst in juli en augustus.

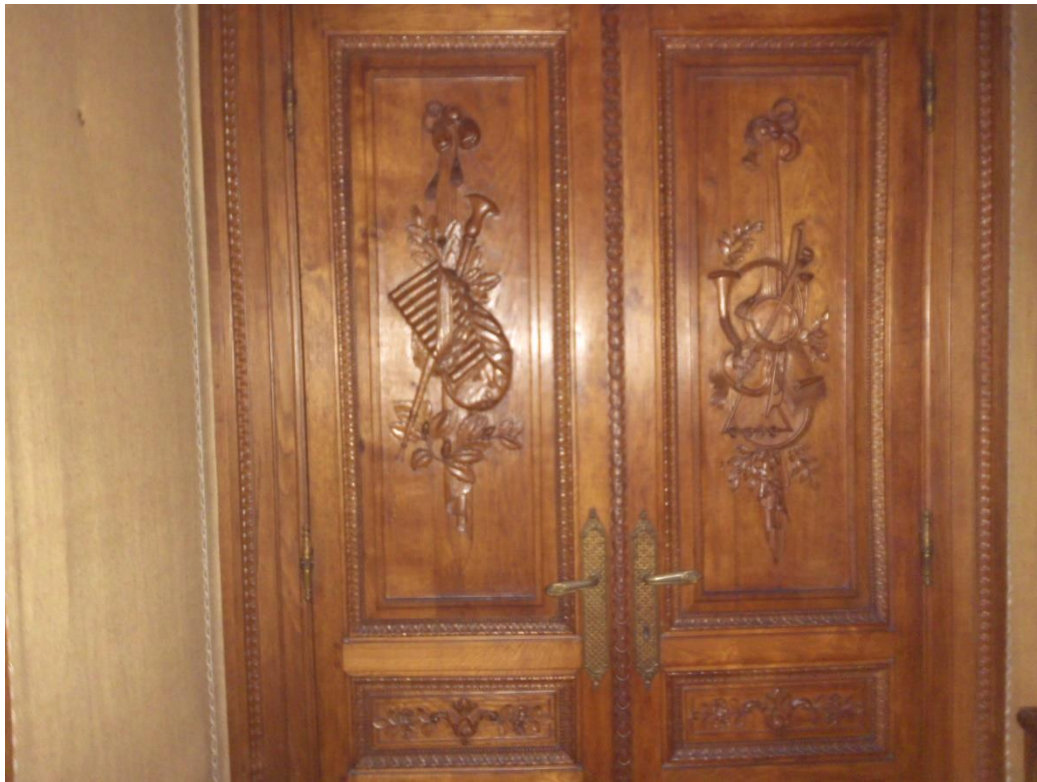
Vanaf 1 september kunnen we weer onze normale activiteiten opnemen, vaccinatieperikelen hebben we in onze regio gelukkig niet zodat we er weer volop tegenaan kunnen gaan.

Met grote voldoening kunnen we melden dat voor het *inscannen van bidprentjes en rouwbrieven* zich drie vrijwilligers hebben aangemeld. Mariette Backs begeleidt hen en zo kan de berg werk die nog lag te wachten stilaan weggewerkt worden. Onze bibliotheek werd de voorbije maanden aangevuld met heel wat nieuwe boeken. Van de stille periode werd ook gebruik gemaakt om onze digitale bestanden aan te vullen of om te zetten in een genealogisch bestand.

De grootste uitdaging is nu om *onze website te vernieuwen*. De eerste aanzet is gegeven door Ludo Proost, maar door zijn plotse uitval wegens ziekte, is er voorlopig een hapering in gekomen. Wij hopen dat we weldra hier terug volop tegenaan kunnen gaan.

Het aanmaken van een nieuwe website vraagt wel enige specialisatie en daarom doen wij in deze editie een oproep naar IT leden die ons willen helpen om de website te ontwerpen. Verder in deze KG vind je coördinaten tot wie je je kan richten.

(Victor Bertels)

Thematische panelen in de grote salon: de hoofse en volkse muziek (foto Marc Van den Clout)

Wie het kasteel de Renesse in Oostmalle al eens bezocht en er een rondleiding volgde met een gids, heeft allicht reeds van hem gehoord. Want de gidsen wezen ongetwijfeld op het prachtige houtsnijwerk dat de salons, de eetzaal en de gangen boven siert. Maar de loftrompet steken over zoveel kunstzinnig talent was ook bijna het enige wat we van deze mysterieuze man echt wisten. Hij zou in Brussel geboren zijn, maar wanneer was onbekend. Pogingen om in Merksplas iets meer over hem te vernemen werden er afgeblokt met het argument dat die gegevens niet openbaar waren.

Graaf Maximilien de Renesse Breidbach liet vanaf 1920 het van zijn schoonvader burggraaf Bernard Daniël du Bus de Gisignies geërfde kasteel verbouwen en uitbreiden. De graaf was tevens voogd van de in Wortel gevestigde landloperskolonie. Daar ontdekte hij die bekwame hout-

snijder of ebenist, en nam hem onder de arm voor de versiering van zijn kasteel.

De rest van het verhaal was wat diffuus. Er werd verteld dat hij in het dorp verbleef en dagelijks naar het koetshuis afzakte waar hij zijn atelier had gevestigd. Graaf Constantin, *Costia pour les amis*, de jongste zoon uit het tweede huwelijk van de graaf beschreef in zijn jeugdherinneringen dat de kinderen bang waren van die vreemde man. Het was hen ook ten strengste verboden om met hem contact te hebben of in zijn werkhuis te komen. De graaf daarentegen kwam er bijna dagelijks langs om de vorderingen te bespreken en te controleren.

Uiteraard stoorde het jonge volkje zich niet aan de vaderlijke richtlijnen. Vooral de oudste kinderen uit het eerste huwelijk vonden er plezier in om bij de arme man binnen te vallen en er wat zitten te prutsen aan het materiaal of zelfs een ornamentje

mee te pikken. Costia beschreef hem als een timide oudere man met een brilletje die zich bangelijk in een hoekje terugtrok, waar blijkbaar een bed stond, tot de bende het beu werd en de aftocht blies.

Paneel in de eetzaal
(Foto Marc Van den Cloot)

We weten dat de verbouwingen pas afgerond, of beter gestopt werden rond 1930. De oudere kinderen maakten zich toen zorgen omdat vader de kosten dekte met de erfenis van hun moeder, dat wil zeggen hun erfenis. Ze zetten de werken stop en de graaf werd *manu militari* gedwongen om met zijn tweede vrouw en kroost naar haar kasteel in Jabbeke te verhuizen.

Wanneer Henri Gillet werd bedankt voor de bewezen diensten, wat er verder met hem gebeurde en ook waar hij later verbleef en overleed, bleef een raadsel. Tot onlangs Karel Govaerts, secretaris van het Gevangenis­museum in Merksplas, ons met een mail verblijdde.

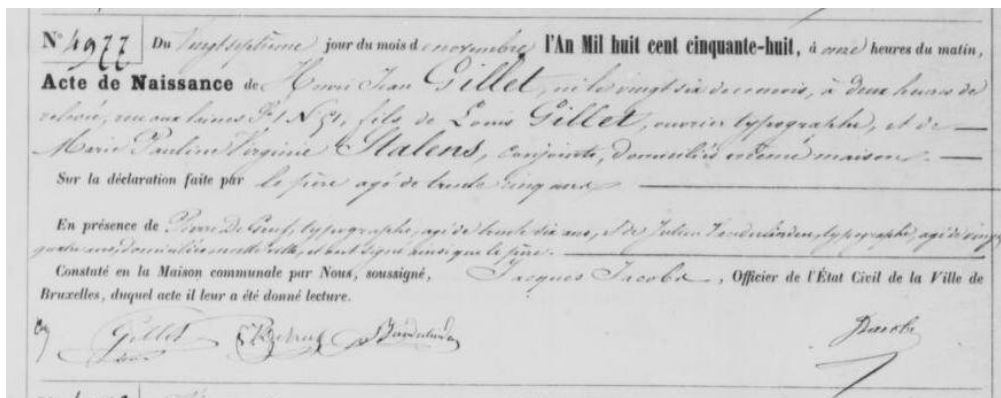
Hij wist te vertellen dat hij in de thans vrijgegeven 55.000 landlopersdossiers die zich in het Rijksarchief Antwerpen bevinden¹ een *Henri Jean*

Gillet vond. Die was inderdaad in Brussel geboren op 26 november 1858 als zoon van Louis Gillet, *ouvrier typographique* (drukkers­gast) en Marie Pauline Virginie Stalens.

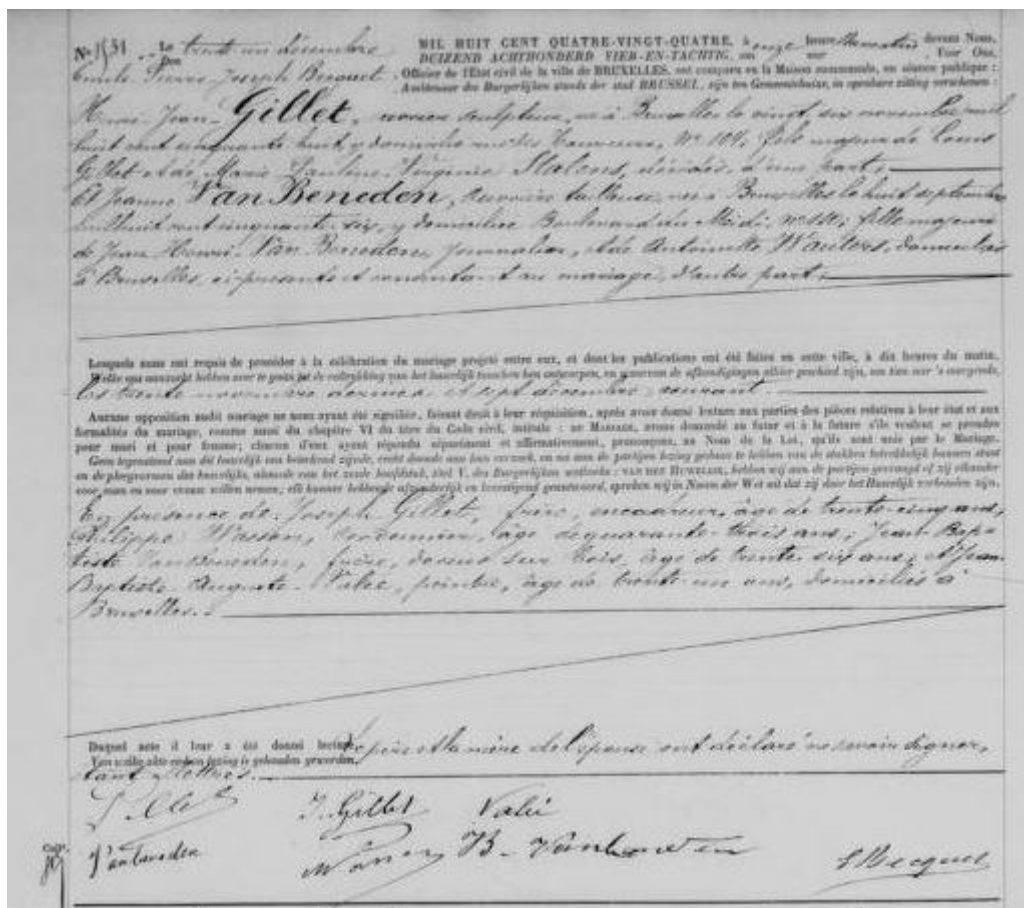
Henri was houtsnijder van beroep en getrouwd met Jeanne Van Beneden waarmee hij in de Brusselse gemeente Sint-Gillis woonde. Tot zover de vermelde personalia die perfect overeenkwamen met de door ons gezochte persoon. Verder vertoonden de dossiers een beeld van een ongelukkig leven. Mogelijk ten gevolge van de Eerste Wereldoorlog raakte hij in moeilijkheden en tussen 1909 en 1920 kwam hij als vijftigjarige tot viermaal toe in Merksplas of Wortel terecht. De eerste keer stuurde de rechtbank van Brussel hem op 28 september 1909 naar de Rijksweldadigheidskolonie in de Kempen. Daar verbleef hij twee jaar, tot 28 september 1911. Daarna bleef hij in de Kempen rondhangen want de rechtbank van Hoogstraten verwees hem telkens opnieuw naar de Rijksweldadigheidskolonie. Dat gebeurde respectievelijk van 13 oktober 1911 tot 10 oktober 1914 en opnieuw van 6 april 1916 tot 26 maart 1918. Na de oorlog bleken zijn problemen nog niet opgelost want van 2 april 1918 tot 5 mei 1920 kwam hij er opnieuw terecht. Toen kwam er een straaltje hoop in zijn leven doordat hij in het kasteel de Renaissance aan de slag kon.

We wilden dit verder uitspitten. Via het Rijksarchief (A.R.A.) vonden we zijn geboorteakte:

¹ Landlopersdossiers in Rijksarchief Antwerpen, via archiefingang M36, RWK 1996-1997.

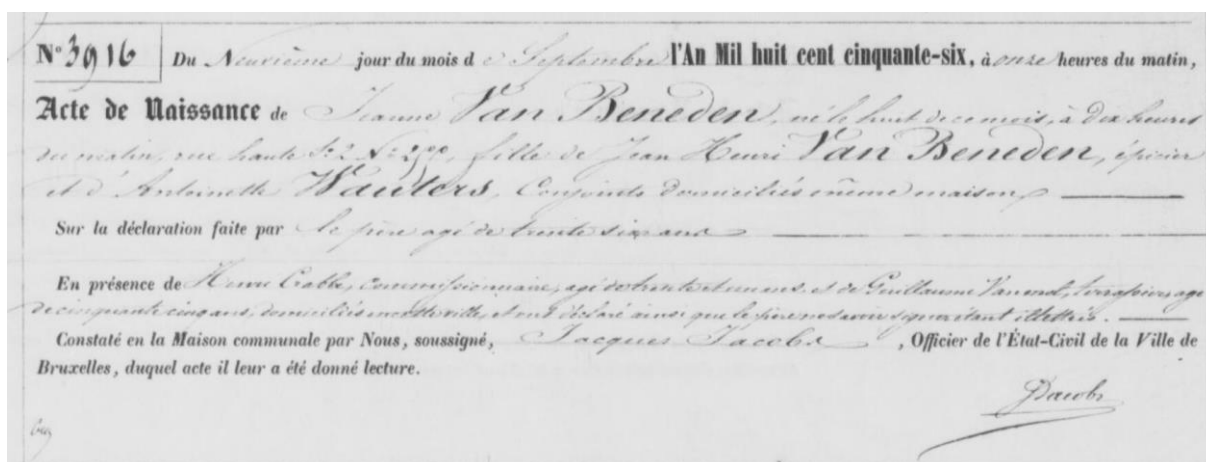
Op zoek naar zijn huwelijk hadden we een beetje meeval. Het is altijd nuttig om eens te kijken op Geneanet of er toevallig niemand naar de familie van zijn echtgenote zoekt. En bingo, we troffen er via mevrouw Monique de Wilde² inderdaad Jeanne Van Beneden en haar voorouders aan. Daar vonden we hun huwelijk, in Brussel op 31 december 1884. Maar van Henri had zij verder geen gegevens opgezocht.

Jeanne was ook in Brussel geboren, op 8 september 1856, als dochter van Jean Henri Van Beneden, *journalier* of dagloner, geboren in Bertem op 10 september 1819 en van Antoinette Wauters, geboren te Putte op 28 februari 1814. Haar ouders huwden op 27

² Bron familie Van Beneden: Geneanet, Monique De Wilde (castvb).

november 1844 (huwelijksplaats niet vermeld). Jeanne was de jongste van vijf te Brussel geboren kinderen,.

Jeanne werd in de huwelijksakte vermeld als *ouvrière* en *tailleuse*, arbeidster en naaister. Merkwaardig zijn ook de beroepen van de getuigen. Broer Joseph Gillet was *encadreur*, inlijster van schilderijen en dergelijke, Jeanne's broer Jean Baptiste was *doreur sur bois*, vergulder van hout (allicht ook van schilderijlijsten) en Jean Baptiste Auguste Valée die *peintre*, (kunst)schilder was. Alle drie waren ze dus actief binnen dat ambachtelijke bij de kunst aanleunende werkveld. De vierde getuige, Philippe Wasson was *cordonnier*, schoenmaker, ook een ambachtsman en schoonbroer, gehuwd met Jeanne Gillet. Schilder Valée bleek na verder onderzoek ook een schoonbroer van Henri te zijn, gehuwd met zijn zus Marie Augustine Gillet. De ouders van Jeanne waren aanwezig en toestemmend op haar huwelijk met Henri, maar zijn ouders waren beiden reeds overleden.

Nergens vonden we een vermelding van kinderen, noch in Brussel, noch in Sint-Gillis. We gaan er dus vanuit dat het huwelijk kinderloos bleef.

Het ouderlijk gezin

Louis Gillet, drukkersgast en typographe/letterzetter/boekdrukker, geboren te Brussel op 1 januari 1823 (BS-G-akte nr. 9) en aldaar overleden op 2 augustus 1884, zoon van Jean François Gillet en Marie Josèphe Lancelot.

Hij is getrouwd te Brussel op 6 mei 1843 (BS-H-akte nr. 350) met **Marie Pauline Virginie Stalens**, tailleuse/kleermaakster, geboren te Brussel op 5 november 1819 (BS-G-akte nr. 2741) en er overleden op 28 mei 1872 (BS-O-akte nr. 2213), dochter van Joseph Stalens en Marie Catherine Delhaize. Zij had een tweelingzus: Marie Françoise Stalens.

Getuigen: Jean Joseph Gillet, broer, 33 j., Auguste Stalens, broer, orfèvre/juwelier, 26 j., Paul Stalens, broer, typographe, 22 j. en Jean Lemaire, passementier/passementwerker, 27 j., allen wonend in Brussel.

Uit dit huwelijk sproten 9 kinderen³:

³ Bron gezin Louis Gillet: Geneanet, Carine Ragot (lolacleo). Akten geverifieerd door de auteur.

1 Jean François, relieur/boekbinder, geboren te Brussel op 7 juni 1842 (BS-G-akte nr. 2093), erkend bij het huwelijk van de ouders en overleden na 1866. Hij is getrouwd te Elsene/Ixelles op 25 januari 1864 met **Thérèse Fébus**, lingère/linnenmeid/naaister, geboren te Elsene/Ixelles op 18 februari 1844, overleden in het jaar 1869. Het echtpaar had 2 kinderen

2 Marie Sophie, geboren te Brussel op 4 mei 1844 (BS-G-akt nr. 877) en daar als zesjarige overleden op 27 februari 1850 (BS-O-akte nr. 759).

3 Pierre Léopold François, sellier/zadelmaker, geboren te Brussel op 16 december 1845 (BS-G-akte nr. 4825), overleden te Sint-Joost-ten-Noode op 2 december 1928. Hij huwde te Brussel op 29 juni 1868 **Jeanne Marie Thomas**, geboren te Brussel op 11 september 1848, overleden in 1911.

4 Jeanne, lingère/linnenmeid/naaister, geboren te Brussel op 28 december 1847 (BS-G-akte nr. 4784) en overleden na 1877. Zij trouwde te Brussel op 12 mei 1877 met **Philippe Wasson**, cordonnier/schoenmaker, geboren te Brussel op 21 mei 1842. Het echtpaar kreeg 10 kinderen. Hij was weduwnaar van Marguerite Miné, overleden op 21 november 1875.

5 Joseph Léopold, inlijster/encadreur, geboren te Brussel op 16 december 1849 (BS-G-akte nr. 5064) en er overleden op 17 maart 1923. Hij is getrouwd te Brussel op 19 juni 1872 met **Françoise Viggria**, repasseuse/strijkster, geboren te Brussel op 6 november 1850. Het echtpaar had 3 kinderen.

6 Marie Elisabeth, geboren te Brussel op 15 februari 1852 (BS-G-akte nr. 760) en er 2 maanden later overleden op 20 april 1852 (BS-O-akte nr. 1513).

7 Marie Augustine, geboren te Brussel op 30 september 1853 (BS-G-akte nr. 3935) en daar overleden op 11 juni 1938. Zij is voor 1884 getrouwd met **Jean Baptiste Auguste Valée**, schilder, geboren in 1853.

8 Charlotte Mélanie, ouvrière tailleuse/naaister, geboren te Brussel op 24 september 1856 (BS-G-akte nr. 4158), overleden na 1885. Zij is getrouwd te Sint-Gillis op 26 september 1885 met **Marie Guillaume Alphonse Poncelet**, employé/bediende, geboren te Liège/Luik op 14 mei 1861.

9 Henri Jean, ébéniste/houtsculpteur, als jongste kind geboren te Brussel op 26 november 1858 (BS-G-akte nr. 4977), overleden na 1930 maar zijn overlijdensplaats is voorlopig nog onbekend, maar het was zeker niet in Oostmalle.

Dat is nu een typisch probleem veroorzaakt door de verstrenging van de toegankelijkheid van de bevolkingsregisters die enkele jaren geleden van 100 naar 120 jaar werd verhoogd. Daardoor is het niet mogelijk om in de Oostmalse bevolkingsregisters te vinden wanneer hij er werd ingeschreven en uitgeschreven. Het is dan ook zoeken naar een speld in een hooiberg.

De voorouders van vader Louis Gillet (1)

2 Jean François Gillet (*Joannes Franciscus*), receveur des taxes municipales/gemeenteontvanger, ambtenaar in de stadsrechten en tailleur/kleermaker, geboren te Mons/Bergen op 14 maart 1782, overleden te Brussel op 20 augustus 1851 (BS-O-akte nr. 3147). Hij is getrouwd te Brussel op 7 september 1808 (BS-H-akte nr. 322) met

3 Marie Josèphe Lancelot (*Maria Josepha*), servante/dienstmeid, geboren te Brussel op 4 maart 1777, overleden aldaar op 23 juni 1839 (BS-O-akte nr. 1983). Het echtpaar had 7 kinderen. Jean François is later hertrouwd met Louise Larue.

4 François Henri Gillet (*François Henri Joseph*), tailleur/kleermaker, geboren te Mons/Bergen op 8 december 1750, wonende aldaar, overleden te Brussel op 30 november 1832 (BS-O-akte nr. 4363). Hij was gehuwd met

5 Anne Joachime Lange, geboren te Mons/Bergen op 22 maart 1756, overleden aldaar op 30 maart 1826.

6 Philippe Neré Joseph Lancelot, overleden vóór september 1808. Hij was gehuwd met

7 Anne Josèphe Gouset, journalière/dagloonster.

8 Paul Félix Joseph Gillet, geboren te Mons/Bergen op 15 oktober 1714. Hij was gehuwd met

9 Anna Marie Duprez, geboren te Mons/Bergen op 23 juli 1709, overleden aldaar op 2 april 1794.

16 Joannes Gillet, geboren te Mons/Bergen op 9 juli 1679. Hij is getrouwd te Mons/Bergen op 3 november 1711 voor de kerk met

17 Jeanne Joseph Delcampe, geboren te Mons/Bergen op 23 april 1695, overleden aldaar op 10 augustus 1751.

32 Martin Gillet, geboren te Mons/Bergen op 14 februari 1652. Hij is getrouwd te Mons/Bergen op 12 april 1673 voor de kerk met

33 Anne Chalon, geboren in het jaar 1648, overleden te Mons/Bergen op 28 november 1738.

64 Noel Gillet, geboren te Mons/Bergen op 30 maart 1626. Hij was gehuwd met

65 Catherine Heclin.

128 Guillaume Gillet, geboren rond 1600. Hij was gehuwd met

129 Anne Delhaye, geboren rond 1600.

Voorouders van moeder Marie Pauline Virginie Stalens

1 Marie Pauline Virginie Stalens, tailleuse/kleermaakster, geboren te Brussel op 5 november 1819 (BS-G-akte nr. 2741), overleden aldaar op 28 mei 1872 (BS-O-akte nr. 2213). Zij had een tweelingzus Marie Françoise. Zij huwde Louis Gillet te Brussel op 6 mei 1843 (BS-H-akte nr. 350).

2 Joseph Stalens ook genaamd *Josephus*, herbergier en werkman, geboren te Tongre-Notre-Dame op 28 december 1784, overleden te Brussel op 21 november 1830 (BS-O-akte nr. 3599). Hij werd vermeld als *cabaretier/herbergier*. Hij is getrouwd te Brussel op 30 april 1817 met

3 Marie Catherine Delhaize, geboren te Limelette op 21 juni 1781. Het is niet duidelijk of zij familie is van de stichters van de bekende Delhaizeketen.

4 Jean François Stalens, blanchisseur/bleker en ménager, geboren te Tongre-Notre-Dame op 6 januari 1754, overleden te Chièvres op 6 mei 1820. Hij is getrouwd te Chièvres op 10 februari 1779 voor de kerk met

5 Marie Catherine Lemiez, geboren te Chièvres op 12 maart 1752, overleden aldaar op 28 november 1793. Het gezin had 5 kinderen.

6 Charles Ghislain Delhaize, geboren te Limelette op 11 juli 1731, overleden aldaar op 23 januari 1806. Hij is getrouwd te Limelette op 21 juni 1767 voor de kerk met

7 Maria Deodata Decordes, geboren te Wavre op 1 juni 1750, overleden te Limelette op 7 augustus 1813. Het echtpaar had 12 kinderen.

8 Jean Baptiste Stalens, geboren te Tongre-Notre-Dame op 22 april 1721. Hij is getrouwd te Tongre-Notre-Dame op 4 mei 1744 voor de kerk met

9 Marie Joseph Nachez, geboren te Tongre-Notre-Dame op 2 mei 1723, overleden te Tongre-Saint-Martin op 20 februari 1785. Het echtpaar had 12 kinderen.

10 Jean Baptiste Lemiez, geboren te Chièvres op 5 mei 1704, overleden aldaar op 12 oktober 1780. Hij was gehuwd met

11 Marie Joseph Rocq, geboren rond 1717, overleden te Chièvres op 24 april 1786. Het echtpaar had 3 kinderen.

12 Pierre Delhaize, geboren te Limelette op 11 januari 1694, overleden aldaar op 5 mei 1741. Hij is getrouwd rond 1725 voor de kerk met

13 Marie Thérèse Detry, geboren rond 1710. Het echtpaar had 2 kinderen.

14 Nicolas Decordes, geboren voor 1730 en getrouwd voor 1750 voor de kerk met

15 Marie Jeanne Mayotte, overleden te Limelette op 4 oktober 1766.

De oudste Stalens die we vonden is nummer **16 Joos Stalens**, geboren rond 1673 en overleden te Tongre-Notre-Dame op 1 februari 1763. Met dank aan Carine Lagot (lolacleo) die deze gegevens op Geneanet deelde.

Voorouders van Jeanne Van Beneden

1 Jeanne Van Beneden, arbeister en naaister, geboren te Brussel op 8 september 1856 (BS-G-akte nr. 3915). Zij was de echtgenote van Henri Jean Gillet, de startpersoon van dit artikel.

2 Jean Henri Van Beneden, dagloner/journalier en épicier/kruidenier, geboren te Bertem op 10 september 1819. Hij is getrouwd op 27 november 1844 met

3 Antoinette Wauters, geboren te Putte op 30 januari 1814 (BS-G-akte nr. 8).

4 Petrus Van Beneden, geboren te Korbeek-Dijle op 30 juli 1792, overleden aldaar op 14 mei 1857. Hij is getrouwd te Bertem op 6 februari 1819 met

5 Catharina Neefs, gedoopt te Bertem op 9 oktober 1791.

6 Joannes Franciscus Wauters, gedoopt te Schriek op 27 november 1777. Hij is getrouwd te Putte op 20 februari 1805 (1 Ventôse An 13 – BS-H-akte nr. 9) met

7 Anna Catherina Marien, gedoopt te Putte op 5 januari 1781.

8 Judocus Van Beneden, geboren te Grimbergen op 16 maart 1754, overleden te Korbeek-Dijle op 21 juli 1825. Hij was gehuwd met

9 Joanna Maria Peeters, geboren te Korbeek-Dijle, overleden aldaar op 20 maart 1812.

10 Henricus Joannes Neefs, gedoopt te Bertem op 18 juli 1756. Hij is gehuwd te Bertem voor de kerk op 27 juli 1789 met

11 Margareta Ronsmans, gedoopt te Bertem op 27 oktober 1752.

16 Guilielmus Van Beneden, overleden te Grimbergen op 27 januari 1765. Hij is getrouwd te Grimbergen op 25 januari 1750 voor de kerk met

17 Elisabeth Deloos, overleden te Grimbergen op 26 juni 1769.

Bron familie Van Beneden: Geneanet, René Van Beneden (stamvb).

In de eetzaal van het kasteel zijn er meer dan veertig verschillende paneeltjes met verschillende motieven. De voorkant van het balkon boven de ingang naar het kleine salon is prachtig uitgesneden met het schild van de Renesse-Breidbach en twee leeuwen als schildhouders. Daaronder gebeeldhouwde hoofden die overgaan van rechts naar links van een primitieve dierenkop naar een menselijk hoofd. Hieronder nog enkele foto's uit het kasteel de Renesse van het houtsnijwerk van de hand van Henri Gillet (Vic Bertels)

Paneeltjes uit de eetzaal (foto Vic Bertels)

Detail van de voorzijde van het balkon in de eetzaal met het alliantieschild van de Renesse-Breidbach en twee prachtig gebeeldhouwde hoofden (foto Vic Bertels)

Sinds het einde van het [Romeinse keizerrijk](#) (27 v.C.- 395 n.C.) ontwikkelde zich naast het seculiere recht en het gewoonterecht ook het kerkelijke of canonieke recht. De geschiedenis van de rechtspraak leert ons dat in dit *Ancien Régime* de kerkelijke rechtbanken uitspraken konden doen over materies zoals het wettelijk statuut van een kind. Dit verklaarde dan ook dat sinds de 16de eeuw wetstermen over het afstammingsstatuut van de kinderen ‘overeenkomstig de wet’ in de doopregisters verschenen.

De invoering van deze registraties en de bewaring ervan werd niet alleen door het [Concilie van Trente](#) (1545-1563) benadrukt en verplicht maar ook door aartshertogen Albrecht en Isabella in het [Eeuwich Edict](#) van 1611 bevestigd. In het 20ste artikel worden de schepenen en andere wethouders verplicht om een dubbel van ‘*de registers vande doopselen, houwelycken ende begraefenissen*’ in het archief op te nemen. Dat alles om gebeurlijke moeilijkheden te vermijden die konden ontstaan door het ontbreken van officiële geschriften: ‘*om te bethoonen den ouderdom, tydt van houwelyck, ende doot vande personen, ...*’.

Wettige kinderen? Afhankelijk van de moeder.

Er werd een onderscheid gemaakt tussen kinderen geboren in het huwelijk en geboren buiten het huwelijk. Deze laatsten benoemde men als de bastaarden, de natuurlijke kinderen of ook als de onwettige kinderen. Een kind was wettig (*legitiem*) als de moeder op het moment van de verwekking of de geboorte gehuwd was. De echtgenoot van de moeder werd vermoed de vader van het kind te zijn. Dit drukte men uit in een versteende juridische vaktaal: “Vader is de

persoon die het huwelijk aanwijst,” (*Pater is est quem nuptiæ demonstrant*). Maar hij kon dit altijd aanvechten. De bedrogen echtgenoot werd in het Nederlands dan ook de *hoorndrager* geheten (figuur 1). De tegenhanger van die rechtsregel was: “Van de moeder is men altijd zeker,” (*Mater semper certa est*).

De *code civil* van 1804 -in het Napoleonistisch keizerrijk- behield dit onderscheid tussen natuurlijke en wettige kinderen. Eigenlijk was het vasthouden aan dit eeuwenoud onderscheid door Napoleon verwonderlijk. De idee van de gelijkheid tussen burgers werd door de Franse revolutionairen, als kinderen van de Verlichting, onderschreven. Zij maakten geen onderscheid tussen bastaarden en wettige kinderen. Het afstammingsrecht in dit Napoleonistisch burgerlijk wetboek had eigenlijk tot doel het familievermogen te beschermen. Natuurlijke kinderen, ook als ze gewettigd waren, hadden minder erfrechten dan de wettige kinderen. Terwijl een ‘overspelig of bloedschennig kind’ als een misdaad tegen het huwelijk werd beschouwd en daarom niet kon erkend worden.

Zelf tot in het laatste kwartaal van de twintigste eeuw kende ons burgerlijk recht gelijkaardige onderscheidingen. Ondertussen gebeurden er al heel wat aanpassingen in dit recht voor kinderen onder andere door de invloed van het Kinderrechtenverdrag van 1989. Maar ook het Europees Hof van de Mensenrechten verplichtte België om de wetgeving daaromtrent beter te laten aansluiten bij het gelijkheidsbeginsel tussen kinderen.

De bastaarden

Dat bastaard geen troetelnaam was, blijkt uit de woordverklaring. Bastaard was afgeleid van een Oudfrans woord *bastard* (nu: *bâtard*). Eén

verklaring was de volgende. Men kende de situatie met de muilezeldrijvers die sliepen in de herbergen en hun *pakzadel* als hoofdondersteuning gebruikten, soms in het gezelschap van dienstmeiden. *Bast* zou het Oudfranse woord voor pakzadel zijn. Een bastaard was dus een kind dat niet in de wettelijke 'huwelijksponde' werd verwekt maar wel in een tijdelijke rustplaats in de nabijheid van een pakzadel. Pakzadel werd dus de beeldspraak voor het onwettig verwekken van kinderen.

Volgens het toen geldende recht werden natuurlijke kinderen opgedeeld in twee groepen.

Gewone bastarden. De ouders waren niet getrouwd op het ogenblik van de verwekking of de geboorte. Deze kinderen konden gewettigd worden door het huwelijk. Ze werden gelijkgeschakeld met de huwelijkse kinderen en genoten van dezelfde rechten.

Andere bastarden. De ouders waren niet getrouwd op het ogenblik van de verwekking of de geboorte. In het ene geval konden de ouders niet gehuwd zijn omdat één van hen reeds gehuwd was. Deze kinderen werden dan de '*overspelige bastarden*' geheten. Of in het andere geval dat de ouders nooit met elkaar hadden kunnen huwen, daar ze verwanten waren of één van hen een clericus was die niet mocht trouwen.

Dit canoniek -maar ook het wereldlijk- statuut van deze natuurlijke kinderen had voor hen gevolgen.

Voor de bastaard golden volgende regels: de bastaard ...

- heeft geen toegang tot openbare ambten, priesterschap;
- heeft soms geen toegang tot een ambacht;
- is niet aan de macht van zijn vader onderworpen;
- heeft niet het recht om de naam van de vader te dragen;
- heeft *niet altijd* hetzelfde recht op onderhoud als de wettige kinderen;

- kan niet erven. Alhoewel in onze streken daarop wel uitzonderingen gekend waren. Het kind kon van zijn moeder erven eventueel ook van haar verwanten. Want 'de moeder maakt geen bastaard'. In elk geval kon hij niet van de vader erven. Maar hij kon het kind wel begunstigen door een schenking of een legaat;
- kan niet vererven. Als hij sterft zonder kinderen gaat zijn erfenis naar de heer -we leven nog altijd in het leentijdperk of *feodaliteit*-. In sommige gebieden was het mogelijk dat de moeder of haar verwanten toch konden erven van dit natuurlijk kind.

De begrippen *(il)legitimus* of *(il)legitima* zijn voor de genealogen welbekend. Deze begrippen worden gevolgd door de naam van de vader en de moeder of soms alleen de moeder. Zij verwijzen naar het wettelijk statuut van de geboorte en verwekking van het kind.

Er werden ook andere termen gebruikt waarbij de beoordelingswaarde voor de lezer kan variëren tussen een droge vaststelling van het feit tot een morele beoordeling of oordeel.

a) Incest of bloedschande

[Geel, 1722] 15 Septembris, Joannes Franciscus *incoestriosis*

Bedoelde de priester dat de ouders zeer nauwe verwanten waren om dan de term incest te gebruiken? Een kwartierstaat opstellen kan deze al of niet vermeende verwantschapsgraad aantonen. Of is het gewoon een manier om te verklaren dat de ouders niet gehuwd waren of dat een van hen wel gehuwd was?

b) Natuurlijke zoon of dochter

[Geel, 1723] 22 Aprilis baptisatus Petrus filius *naturalis*

Het kind was dus niet tijdens het huwelijk verwekt maar in de 'natuur' d.w.z. buiten de wet

c) *Bastaard (in overspel verwekt)*

[Geel, 1722] 1 julij, Adrianus filius **adulterinus**

Adulterinus komt van *adultero* wat overspel of echtbreuk betekent.

d) *Onwettige zoon of dochter of kinderen*

[Gierle, 1705] septima september baptisatus est Antonius **filius illegitimus**

[Arendonk, 1723] Xbris 28. Baptizata est Margareta **filia illegitima**

[Geel, 1725] 16 Aprilis, Cornelius et Anna **illegitimi**

Dit zijn de best bekende en meest voorkomende termen die de wettelijkheid van een kind vaststellen.

e) *Kind, nakomeling, kroost*

[Gierle, 1813] 4 Januarii Hora tertia mane est mortuâ matre excisa et a C. Fr. Vendelmans chirurgus baptizata est **proles legitima**

Proles is een vrouwelijk zelfstandig naamwoord en kan zowel voor een jongen als een meisje gebruikt worden. Uit deze registratie kan het geslacht van het kind niet afgeleid worden. De pastoor gaf deze omschrijving aan dit kind: *anonyma Petri Van Massenhoven*, of, (een kind) zonder naam van Petrus Van Massenhoven.

f) *Onechte (bedoeld als: buitenhuwelijkse) dochter of zoon*

[Geel, 1738] 27 Februarii Baptisata est Anna Catharina (filia) **spuria**

[Arendonk, 1743] Martij 27 baptizatus est Josephus **filius spurius**

Vaderschap

Soms werd de bovenstaande formules nog gevolgd door een al of niet omstandig verslag van gebeurtenissen bij de geboorte.

Gezien de gevolgen voor de kinderen moest ten allen prijze de naam van de vader onthuld worden bij de geboorte van natuurlijke kinderen. De vroedvrouw werd geacht te pogen die naam te ontlokken. Zij werd dus een officiële getuige van de geboorte. Zo kon zij onder eed in rechtszaken voor de (kerkelijke) rechtbank de naam van de vader bevestigen. Hier speelde ook een wettelijke dwang op deze vroedvrouwen. Wanneer zij hun medewerking daaromtrent niet verleenden, konden de autoriteiten haar belemmeren in het uitoefenen van haar beroep. Het is begrijpelijk dat om voorgaande reden de hulp van de vroedvrouwen niet altijd werd ingeroepen bij de geboortes van onwettige kinderen.

Meestal schreef de parochiepriester dit verslag over het toekennen van het vaderschap onmiddellijk na de doopselregistratie in. Soms hielden de priesters deze onwettige geboorten bij in een afzonderlijk boek, zoals bijvoorbeeld te Geel in het *Nomina illegitimatorum baptizatorum* dat liep van 1721 tot en met 1752.

Hier volgen wat voorbeelden:

Erkenning van het vaderschap

- [Gierle, 1750] 15 decembris baptizata est Anna Maria **illegitima** Sebastiani Martens et Anna Maria Dockx. Susceperunt Georgius Van Gelder et Catharina Dockx. **Præfatus pater prolis hujus fassus** est coram me et Georgio Van Gelder et Bernardo.

De voormelde (*præfatus*) vader erkende hier (*hujus fassus*) dat het zijn kind (*pater prolis*) is en dat (in aanwezigheid) van/met (*coram me et ...*) de pastoor en twee getuigen.

Het vaderschap is gekend en er volgt geen omstandig verslag

- [Geel, 1722] 15 Septembris, Joannes Franciscus *incaestriosis* Henrici Bertels et Joannæ Wijnans ex pago de Boom.

Susceperunt Joannes Verhulst et Maria Mols.

- [Geel, 1723] 22 Aprilis baptisatus Petrus *filius naturalis* Petri Meerts et Mariæ Smets. Susceperunt Joannes Baptista Lemmes.
- [Geel, 1722] 1 julij, Adrianus filius *adulterinus* Jacobi Frison et Mariæ Vonckx. Susceperunt Adrianus Melis et Maria Bauwen.
- [Geel, 1725] 16 Aprilis, Cornelius et Anna *illegitimi* Cornelius Leijesen et Annæ Beetens Cornelii. Susceptores Christianus Kenes et Dimpna Beeters tinnæ (nominæ?) susceptores Wilhelmus Goos et Mariæ Kenes.

Het vaderschap bij een gehuwde man met ongehuwde vrouw (en omgekeerd)

- [Geel, 1738] 27 Februarii Baptisata est Anna Catharina *spuria* Josephi Keusters **conjugati** et Annæ Van Genechten **liberæ** hæc in partu sub juramento declaravit patrem prolis suæ supra scriptum Josephem Keusters coram obstetrice nostra juratâ. Susceperunt Petrus Nolten et Maria Papen. Ita testor F. Bogaerts.

Anna Catharina is een buitenechtelijk kind (*spuria*). In deze inschrijving stellen we vast dat Josephus Keusters gehuwd is (*conjugati*) en Anna Van Genechten ongehuwd (*liberæ*). Deze (*hæc*) zweerde onder ede (*sub juramento declaravit*) tijdens de geboorte (*in partu*) dat de vader van haar (*suæ*) kind Josephus Keusters is. Onze vroedvrouw (*obstetrice nostra*) getuigde. Dit is voorbeeld van de ‘overspelige bastaarden’.

- [Gierle, 1705] septima september baptisatus est Antonius *filius illegitimus* Antonij Vanden Brandt vidui et Catharinæ Proost **quæ nupta est Joannī Haegens absenti**. Susceperunt Petrus Proost loco Joannis Vanden Brandt et Gertrudis Vermeulen loco Susannæ Proost.

Antonius Vanden Brandt, weduwnaar (*viduus*), is de vader van Antonius. De moeder Catharina Proost is gehuwd (*nupta*) met Joannes Haegens. Deze is echter afwezig (*absenti*). Hieruit zou men kunnen besluiten dat Joannes Haegens, om voor ons onbekende reden, al vele maanden niet meer teruggekeerd is naar huis. Of was haar man nog wel in de omtrek, maar wilde hij niet bij dit doopsel aanwezig zijn? Of bedoelde de priester gewoonweg dat Joannes Haegens overleden was? Een zoektocht in de schepenverslagen van het jaar 1705 leverde geen andere verklarende feiten op.

Onduidelijkheid over het vaderschap

- [Arendonk, 1723] Xbris 28. Baptizata est Margareta filia illegitima **Josephi-Sneijers** et Margaretæ Goetskavis quam susceperunt Philippus Goetskoves et Margareta Hendrickx

De vaders naam Josephus Sneijers is hier doorstreept en wordt er naar een nota verwezen. Maar dit document was niet aanwezig om te raadplegen. Was er hier een betwisting van het vaderschap door deze echte of vermeende vader?

De man verklaart zelf dat hij de vader is

- [Arendonk, 1743] Martij 27 baptizatus est Josephus *filius spurius* Mariæ Van Steenberg **qua patrem prolis declaravit Joannem Vermeulen** matrimonio junctus. Susceperunt Josephus Feijens et Cornelia Engelen

Josephus is hier een buitenechtelijk zoon (*spurius*). Joannes Vermeulen verklaart dat hij de vader van dit kind (*proles*) is. De priester voegt als noot toe dat vader en moeder (later) zijn gehuwd (*matrimonio junctus*). Wat dus betekent dat Josephus is gewettigd door het huwelijk.

Onzekerheid over het vaderschap

- [Arendonk, 1763] Martij 14 baptisata est Anna Catharina *filia illegitima* Mariæ

Timmermans **sed incerti patris.**
Susceptores Joannes Raijmakers et
Catharina Pauwels.

Blijkbaar was het niet duidelijk of *onzeker (incertus)* voor de moeder wie de vader van Anna Catharina was. Deze nogal bondige omschrijving laat het opsommen van allerlei mogelijkheden voor het vaderschap open: onwenselijkheid om de vaders naam te onthullen, een verkrachting, prostitutie, ...

De vader ontkent eerst het vaderschap

- [Gierle, 1673] 21 Julij baptisatus est Joannes *filius illegitimus* Joannis Luysterborch et Elisabethæ Hermans quæ Elisabetha Hermans in partu sub iuramento declaravit se a millo alio impregnata quam a prefata Joanne Luijsterbroch **quod negat dictus** Joannes Luysterborch, cum ambo inducere ad **curiam** (...tuali) fuerunt citati patebit quisnam fit pater. Susceptores sunt Jacobus Heijns et Elisabetha Thijs, **post modum** prefatus Joannes Luijsterborch **agnovit se patrem.**

Tijdens de bevalling (*in partu*) verklaart Elisabetha Hermans onder ede dat Joannes Luijsterborch haar zwanger heeft gemaakt (*impregnata*). Maar de genaamde J.L. ontkent (*quod negat dictus Joannes Luysterborch*) het vaderschap. Beiden (*ambo*) voor het gerecht (*curiam*) gedaagd waren, waar uitgemaakt werd wie de vader is. En de pastoor voegde toe later toe: daarna (*postmodum*) erkende hij (*agnovit*) dat hij de vader is.

De moeder wil de naam van de vader niet vrijgeven

- [Gierle, 1747] 22 octobris rebaptizatus est sub conditione Petrus Joannes *filius illegitimus* Catharinæ Jacobs. Susceptores fuerunt Petrus Joannes Jacobs et Anna Timmermans loco Teresia Jacobs. Sed

quoniam præfata **mater post partum non voluit declarare patrem** coram **Schultheto** et duobis **schabinis** nempe Petro Peeters et Adriano Smolderen ideo non apponitur nomen patris.

De moeder Catharina Jacobs wilde na de geboorte van Petrus niet verklaren (*non voluit declarare*) wie zijn vader was. De schout (*scultetus*) en twee schepenen namelijk (*duobis scabini nempe*) Petrus Peeters en Adrianus Smolderen konden ook niet de vaders naam toewijzen (*apponitur*).

Het ambt van schout wordt soms ook als *prætor (pretor)* vertaald.

De vroedvrouw, de vroedmeester of de chirurgijn verklaren onder ede

- [Gierle, 1768] 24a Maii baptisata est Adriana *filia illegitima* Teresia Proost. Susceperunt Joannes Gerardus Van Duppen et Adriana Vincent. Mater immediate post partum (: in partu enim nullus adfuit:) Joanni Carolo Michaëli de Brukner chirurgo nostro sub vinculo juramente declaravit **se concepisse ex Francisco Jacobo Hendrickx** matrimonis juncto.

De 'chirurgijn' Joannes Carolus Michaël de Brukner verklaart onder ede dat Franciscus Jacobus Hendrickx het kind heeft verwekt (*se concepisse ex*) . Teresia Proost verklaarde dat niet tijdens de geboorte (*in partu ...*) maar wel onmiddellijk erna (*immediate post partum*). Hier voegt de pastoor ook toe dat Teresia en Franciscus Jacobus (later) zijn gehuwd.

De man tekent protest aan via een notaris

- [Geel, 1725] 28 Martii Anna Maria illegitima Joannis (Baptistæ) Andries **sub protestatione per notarium Andricum Van Deteyen** in sacro fonte (*verdwenen tekst*) Joannem Baptistam Andries pro patre (*verdwenen tekst*) Maria Huskens mater filia supradictæ juramente coram jurata

obstetrice set (...) in partu. Susceperunt Joannes Huskens et Catharina Spleten.

Hier stellen we vast dat Joannes Baptista Andries bij de doopvont (*in sacro fonte*) protest aantekent via een notaris A. Van Deteyen. Doch de moeder Maria Huskens en de vroedvrouw verklaren onder ede dat hij de vader is.

Het tijdstip van de verwekking en de geboorte van het kind

- [Gierle, 1725] 27:^a Martij baptisatus est Jacobus filius Elizabethæ Van Eijck. Mater in partu adiucavit præfatam prolem Jacobo De Keijser **soluto**. Sed quia non constat an mater vidua fit, an vero conjugata ob **absentiam prioris mariti**, *nescitur an proles fit spuria an illegitima*: Susceperunt Adrianus Claes et Catharina Van Eijck.

In deze registratie stelde de pastoor vooreerst vast dat Jacobus zoon was van Elizabetha Van Eijck en van de alleenstaande (*soluto*) Jacobus De Keijser. Daarna beschreef hij dat het onduidelijk was dat Elizabetha Van Eijck ofwel getrouwd (*conjugata*) was ofwel weduwe (*vidua*) was, door het ontbreken (*absentiam*) van haar voormalige echtgenoot (*prioris mariti*). En dat hij daardoor genoodzaakt was (*nescitur*) het kind als onecht of onwettig te bestempelen. Eigenlijk twijfelt de pastoor of de moeder op het ogenblik van de verwekking van Jacobus al of niet gehuwd was. Die huwelijkse toestand was nodig om een kind “wettig” te kunnen verklaren. De zoon Jacobus is een viertal maanden later overleden.

Wettiging door het huwelijk

In de parochieregisters kon men soms bij de geboorteregistratie een toevoeging omtrent het latere huwelijk van de ouders lezen.

- [Gierle, 1743] 3 decembris baptizatus est Cornelius filius illegitimus* Cornelii Peeters et Catharinæ Jacobs. Susceperunt Cornelius Stapparts et Adriana Lauwens.

Sic(ut) attestati sunt Petrus De Backer et Elisabeth Dockx ut obstetrice qui uter que fuerunt in partu.

Zoals (*sicut*) door Petrus De Backer en Elisabeth Dockx als vroedvrouw zijn getuigd (*attestati sunt*) en die beide (*uter*) bij de bevalling aanwezig waren (dat Cornelius Peeters de vader is).

(*) In de kantlijn noteerde de pastoor wat volgt en hij doorstreepte ~~illegitimus~~ **Proles hac legitimata est per subsequens matrimonium**. Ita testor J: Moermans pastor.

Het huwelijk tussen Cornelius Peeters en Catharina Jacobs vond plaats te Gierle op 22 januari 1744 , een goede maand na de geboorte van hun zoon Cornelius. Door dit daaropvolgend huwelijk (*per subsequens matrimonium*) wordt deze nakomeling (*proles*) Cornelius gewettigd.

Besluit

Omwille van een bestaande regelgeving of ongeschreven maatschappelijke regels was het benoemen van kinderen als wettig of onwettig al een eeuwenoude praktijk. Toen de christelijke kerken nog maatschappelijk verantwoordelijk waren voor het vaststellen van geboorten vond men bij de doopselregistraties de formules en de verslagen die een rechtsgeldig statuut bezaten.

Geraadpleegde bronnen

(Sommige referenties leiden tot een website. Klik op de verwijzing)

BRADT, J., *Het familierecht in het ontwerp Laurent*, Onuitgegeven masterproef, Universiteit Gent, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 2012.

COPPENS, S., *Trouwen is houwen? Verbroken huwelijksbeloften aan de Gentse officialiteit 16de-18de eeuw (1568-1782)*, Onuitgegeven masterverhandeling, Universiteit Gent, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, 2010.

DE VRIENDT, G., *Overspel in de Zuidelijke Nederlanden van de 16de tot de 18de eeuw*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, 2003.

DE VEIRMAN, S., *Oost-Vlaamse vroedvrouwen in het Ancien Régime en begin 19de eeuw*, Onuitgegeven masterscriptie, Universiteit Gent, Vakgroep Nieuwe Geschiedenis, 2009.

Heirbaut, D., *Privaatrechtsgeschiedenis van de Romeinen tot heden*, Gent, 2005.

RIJKSARCHIEF IN BELGIE, *Parochieregisters in de provincie Antwerpen*, 2020.

UNICEF, *Het kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties, 2014-2020*

VAN DER LINDEN, F., *Visis articulus promotoris officii nostri. Juridische benadering van canonieke rechtspraak in de vijftiende-eeuwse officialiteiten van Brussel en Kamerijk*, Onuitgegeven masterproef, Universiteit Gent, Faculteit Rechtgeleerdheid, 2011.

Naslagwerken

Latijn-Nederlands, Etymologiebank.

Figuur 1 - La fête de l'Ordre des Cocus devant le trône de Sa Majesté, Infidélité

Het feest van de orde van de hoorndragers voor de troon van hare majesteit 'Ontrouw'

"Liste de Msrs les Membres Composant la gde. famille de Vénérables Cocus, Cornards, Cornettes, et Cornillons de tous les Pais. &c."

"Opsomming van de heren leden samenstellend de grote familie van de eerbiedwaardige hoorndragers (2x), horentjes, en horens aller landen. Enz."

(Bron: [Wikipedia](#), publiek domein) ([Hoorndrager](#). [Koekoekskinderen](#) op Radio 1)

32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63																																
Willebrordus Smets (22)		Mari a Elisabeth Broeckx (23)		Henricus Josephus Truyens		Anna Catharina Loots		Laurentius Lasters		Catharina Slegers		Martinus Bel		AnnaCatharina Seuntiens		Petrus Smets		Maria Elisabeth Wils		Joannes Puts		Elisabeth Maes		Petrus Smets		Elisabeth Loots		Joannes Broeckx		Maria Catharina Caers		Petrus Franciscus Keirsmaekers		Joanna Maria Vercorten		Christianus Cools		Maria Elisabeth Verhaert		Cornelius Meeus		Anna Catharina Colins		Petrus Broeckx		Maria Van de Ven		Adrianus Bertels		Margaretha Hoskens		Martinus van den Bergh		Anna Maria Segers		Joannes Henricus Borgers		Anna Maria Hoskens		Petrus Walter. Raeymaeckers		Anna Margareta Engelen	
X Retie zie22-23		X Retie 09.02.		X Dessel 13.11. 1764		X Dessel 16.10. 1764		X Retie 13.01. 1778		X Retie 05.02. 1782		X Retie 15.01. 1771		X Retie 09.02. 1773		Hthout 12.06 1774		X Olen 03.02. 1773		X Retie 27.08. 1776		X Dessel 16.08. 1781		X Retie 20.10. 1761		x Retie 18.01.		X Retie 06.02		X Retie 18.01.		Hthout 12.06 1774		X Olen 03.02. 1773		X Retie 27.08. 1776		X Dessel 16.08. 1781		X Retie 20.10. 1761		x Retie 18.01.		X Retie 06.02		X Retie 18.01.																	
16		17		18		19		20		21		22		23		24		25		26		27		28		29		30		31																																	
Henricus Smets ° Retie 22.04.1803 † Retie 29.10.1877		Maria Theresia Truyens ° Retie 17.09.1804 † Retie 23.05.1881		Joannes Lasters ° Dessel 02.03.1769 † Arendonk 24.05.1844		Maria Elisabeth Bel ° Dessel 19.02.1781 † Turnhout 06.08.1834		Martinus Smets ° Retie 24.08.1779 † Retie 09.02.1855		Maria Catharina Puts ° Retie 14.04.1783 † Retie 15.12.1846		Willebrordus Smets ° Retie 07.08.1773 † Retie 29.12.1821		Maria Elisabeth Broeckx ° Retie 02.07.1774 † Retie 06.06.1847		Adrianus Keirsmaekers ° Herenthout 19.10.1775 † Dessel 17.10.1831		Anna Catharina Cools ° Olen 15.06.1776 † Dessel 26.12.1830		Adrianus Meeus ° Retie 13.10.1778 † Dessel 17.12.1833		Maria Helena Broeckx ° Dessel 25.06.1785 † Dessel 24.05.1845		Joannes Bertels ° Retie 21.08.1762 † Retie 10.11.1809		Barbara Van den Bergh ° Retie 13.09.1758 † Retie 22.01.1843		Petrus Borgers ° Retie 07.09.1782 † Retie 19.06.1864		Maria Elisabeth Raeymaeckers ° Retie 06.09.1784 † Retie 23.02.1833																																	
X Retie 08.02.1828		X Retie 28.01.1807		X Retie 12.10.1809		X Retie 11.10.1796		X Geel 29.06.1801		X Dessel 04.11.1805		X Retie 01.02.1785		X Retie 16.11.1808																																																	
8		9		10		11		12		13		14		15																																																	
Joannes Baptist Smets ° Retie 10.02.1831 † Retie 21.06.1875		Maria Francisca Lasters ° Retie 16.01.1823 † Retie 21.10.1878		Joannes Baptist Smets ° Retie 23.12.1812 † Retie 26.08.1877		Maria Theresia Smets ° Retie 22.10.1816 † Retie 04.05.1898		Joannes Franciscus Keersmaekers ° Retie 26.10.1807 † Dessel 08.10.1891		Maria Barbara Meeus ° Dessel 04.10.1814 † Dessel 23.09.1878		Godefridus Bertels ° Retie 31.07.1800 † Retie 18.05.1880		Maria Catharina Borgers ° Retie 07.05.1811 † Retie 01.11.1886																																																	
X Retie 12.08.1859				X Retie 14.10.1843				X Dessel 08.02.1836				X Retie 16.01.1841																																																			
4				5				6				7																																																			
Henricus Ludovicus SMETS ° Retie 06.06.1860 † Retie 08.02.1957				Maria Coleta Smets ° Retie 08.08.1856 † Retie 04.11.1935				Antonius Keersmaekers ° Dessel 04.10.1849 † Dessel 10.02.1897				Maria Elisabeth Bertels ° Retie 11.06.1853 † Retie 16.03.1934																																																			
X Retie 27.08.1881								X Retie 05.04.1875																																																							
2								3																																																							
Petrus Augustinus Smets landbouwer ° Retie18.11.1882 † Retie 24.09.1944								Maria Theresia Keersmaekers Landbouwster ° Retie 07.05.1886 † Retie 26.05.1955																																																							
X Retie 06 juni 1908																																																															
Jozef Pieter Lodewijk Smets ° Retie 15 april 1914 – Turnhout 9 september 2021 Priester van het Bisdom Antwerpen																																																															

Het artikel in Gazet van Antwerpen van 30 juli 2021 gaf de aanzet om de kwartierstaat op de voorgaande baldzijde op te maken. Mede ook omdat ik het vermoeden had dat de oudste man van België verwant is met mijn eigen voorouders.

Jozef Smets werd te Retie geboren op 15 april 1914. Enkele dagen na zijn 24ste verjaardag, 18 april 1938, werd hij priester gewijd. Een groot deel van zijn leven stond hij in het pastoraal in Merksplas en in Geel.

In Merksplas als pastoor en in Geel als pastoor-deken en als streekvicaris voor de Kempen. Hij was ook leraar en superior aan het klein Seminarie te Hoogstraten.

De kwartierstaat van Jozef Smets beperkt zich in grote mate tot de gemeente Retie. Zijn grootvader, evenals zijn grootmoeder waren een SMETS. Ook zijn overgrootouders langs moederszijde droegen beiden de naam SMETS. In de zesde generatie komen deze beide families dan samen bij de oud-ouders van Jozef Smets.

Willebrordus Smets (1773-1821) gehuwd met Maria Elisabeth Broeckx (1774-1847). Zij woonden aan de "Hoeven" te Retie. Zij grootmoeder langs moederszijde was Maria Elisabeth Bertels (1853-1934), haar grootouders zijn Joannes Bertels (1762-1809) en Barbara van den Bergh (1758-1843)

Dit laatste koppel zijn de oud-ouders van de auteur. Tijdens mijn bezoek bleek dat ouderdomskwaaltjes zoals minder goed zien of minder vlot praten hem er niet van weerhielden om enkele anekdotes over zijn familie en zijn vroegere collega's te vertellen. De kwartierstaat die ik hem wou overhandigen kon hij echter niet meer lezen.

Op 9 september 2021 is Jozef Smets overleden in het Woonzorgcentrum Sint-Lucia te Turnhout. De uitvaartliturgie vindt plaats op 16 september in de Sint-Martinuskerk te Retie en bij hij wordt bijgezet in het familiegraf op de Retiese gemeentelijke begraafplaats.

Jozef Smets, oudste man van België, op zijn kamer in het wzc St. Lucia te Turnhout.

Op 9 september 2021 -de dag van zijn overlijden- was hij 107 jaar en 147 dagen oud (foto Vic. Bertels).

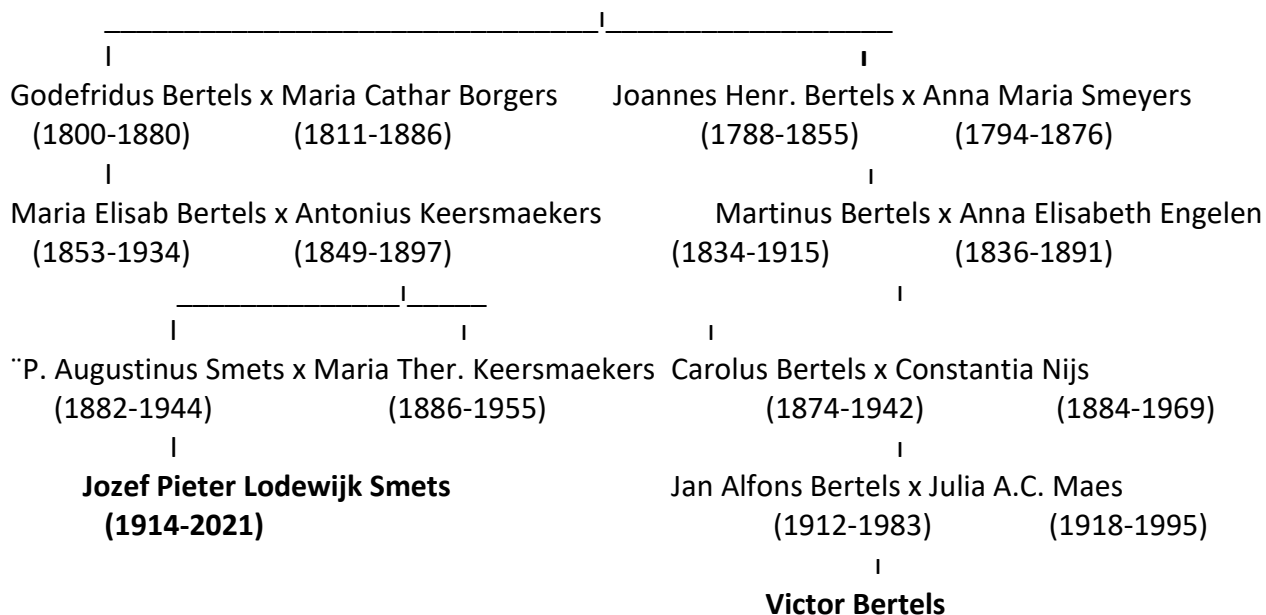

Foto 1 Pauselijke onderscheiding ter gelegenheid van de 80ste verjaardag van de priesterwijding van Jozef Smets.

De gemeenschappelijke voorouders van Jozef P.L. Smets en Victor Bertels

Joannes Bertels x Barbara van den Bergh

(1762-1809) (1758-1843)

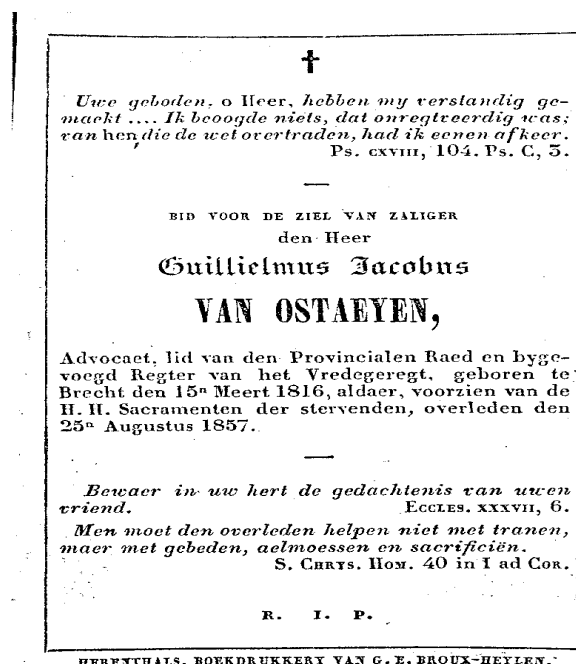
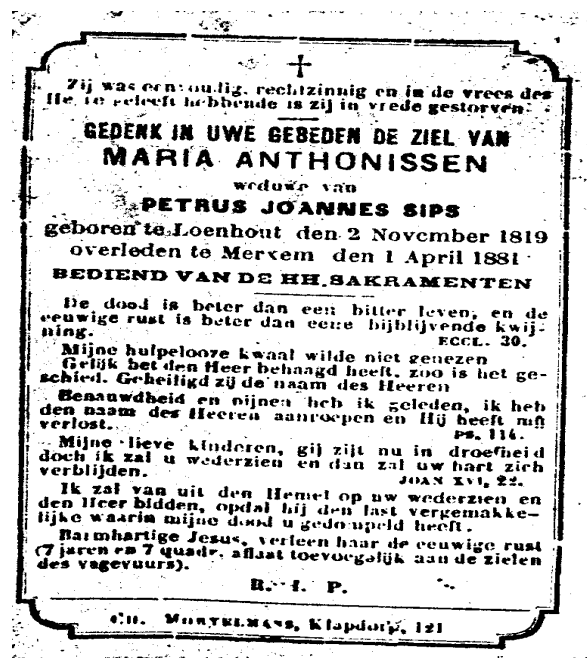
FV Regio Kempen bezit ongeveer 200.000 overlijdensberichten en nagenoeg hetzelfde aantal bidprentjes en rouwbrieven. Jarenlang hebben Mariette Backs en Herman Van de Leur wekelijks tientallen documenten gescand zodat ze beschikbaar zijn voor al onze leden.

Begin dit jaar werd ons de vraag gesteld om in te stappen in het project van FV om de benaming van ieder item éénvormig te maken. Dit betekent concreet dat ieder bidprentje een herbenoeming moet krijgen.

We verbergen niet dat we ertegen opzien om al ons geleverde werk nog een keertje te moeten overdoen. Je moet elk prentje opnieuw bekijken, herbenoemen en ook nog eens zorgvuldig werk afleveren. Als je 1 minuut rekent voor 1 prentje dan spreken we gauw over 4 maanden werk, 24/24 uur, 7/7 dagen.

Maar onder impuls van Mariette gaan we ervoor. We gaan alle prentjes herbenoemen! Daarnaast komen er elke maand nieuwe prentjes bij, die ook moeten worden gesorteerd, gescand en geklasseerd.

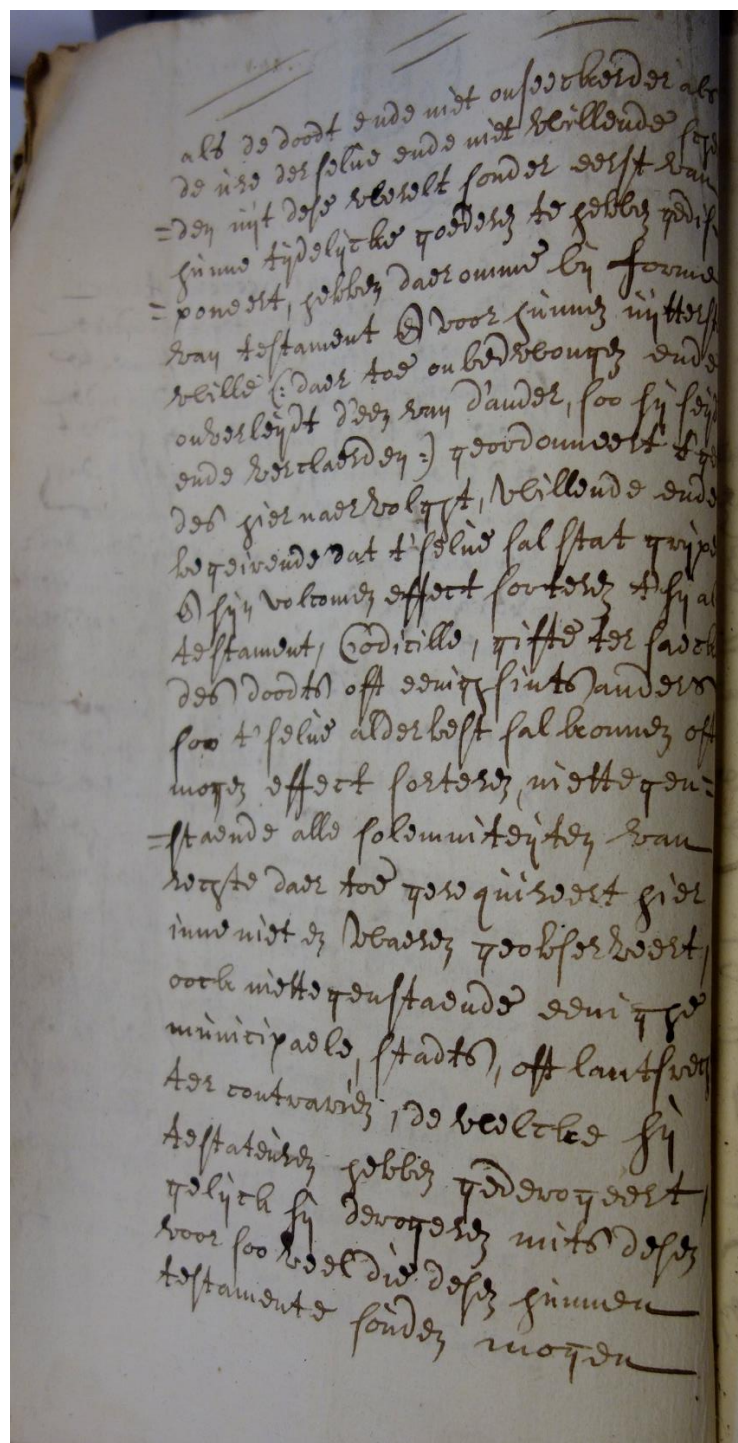
Na onze oproep voor helpende handen kregen we reactie van Simone Wouters, Lea Minten en Linda Marissen. Zij stappen mee in dit project en helpen voortaan mee om één en ander tot een goed einde te brengen. Taken worden verdeeld, werkmethodes afgesproken (sommige ontvangen bestanden digitaal, anderen komen ter plaatse scannen of nemen prentjes mee naar huis). Ieder op zijn tempo en mogelijkheden. Onze bestuursploeg is zeer dankbaar voor het geleverde werk op deze wijze zetten we onze volgende stappen in de digitale wereld. Helpende handen zijn nog steeds welkom. Heb jij zin om mee te helpen aan dit project neem dan contact op met iemand van ons bestuur of kom vrijblijvend eens kijken op één van onze genealogische dagen

Uittreksel uit het testament van Cornelis Janssen en Dimphna Maes verleden voor notaris Wijnants te Arendonk op 8 april 1723. (transcriptie op de volgende bladzijde).

als de doodt ende niet onverscholden als
 de uwe de selus ende niet verllende
 = den niet de welk sonder eerst van
 sinne tijdelijk goddij te ghebruydij
 = poverit, ghebruyd dardoum by forme
 van testament. Voor sinne inthet
 verllende (dare toe onbedrengt ende
 onbedrengt dore van dander, so sy sy
 ende verllende) goddouwte
 de ghe nader volgt, verllende ende
 he ghevende dat t'selue sal stat quijp
 O sy volcomen effect sortere t'sy al
 testament, Codicille, giffte der sache
 de doodt oft dwijg sinte dander
 so t'selue alderbest sal konnen oft
 moge effect sortere, niet d'geu-
 stande alle solennitijten van
 wate dare toe gewenst ghe
 inne niet d' beaen ghebofse wort,
 oock niet d' ghestande dwijg
 minitipale, stadte, oft lantfwe
 der contravand, de bevelen sy
 attestand ghebruyd d' d' d' d' d'
 gelijck sy d' d' d' d' d' d'
 voor so de die d' d' sinne
 testament sonder moge

als de doot ende niet onseeckerder als
de ure derselve, ende niet willende schey=
den uyt dese werelt sonder eerst van
hunne tijdelijcke goederen te hebben
gedis=
poneert, hebben daar omme bij forme
van testament ende voor hunnen
uyttersten
wille ende daer toe onbedwongen ende
onverleijdt d'een van d'ander, soos sij
seijden
ende verclaerden ende geordonneert 't
gene
des hier naer volght, willende ende
begeirende dat t'selve sal stat grijpen
ende sijn volcomen effect sorteren t'sij als
testamen, codicille, gifte ter saecke
des doodts oft eenighsints anders
soo t'selve alderbest sal kunnen oft
mogen effect sorteren, niettegen=
staende alle solemniteyten van
rechte daer toe gerequiseert hier
inne niet en waeren geobserveert,
oock niettegenstaende eenighe
municipaele, stadts, oft lantsrechte
ter contrarien, de welcke sij
testateuren hebben gederogeert
gelijck sij derogeren mits desen
voor soo veel die desen hunnen
testamente souden mogen

.....

Geneanet komt in handen van Ancestry

Ancestry de grootste genealogische onderneming heeft het bij ons bekende Geneanet overgenomen. Het nieuws werd op 2 september bekend gemaakt. Ancestry is een in Amerika gevestigde onderneming die evenals Geneanet online diensten aanbiedt zoals publicaties van stambomen en het opzoeken van allerlei gegevens. Nadat de gesprekken tussen Geneanet en Filae, een ander blog, met ongeveer hetzelfde doelpubliek, afgesprongen waren en Filae een fusie aangegaan is met MyHeritage, zag Geneanet zich verplicht om concurrentiële redenen een ander partner te zoeken. Dit is Ancestry geworden. In een verklaring zegt Geneanet dat er voor de Beneluxgebruikers geen wijzigingen zijn, het geeft hen meer mogelijkheden om te blijven investeren in haar diensten en nieuwe opties. Financiële gevolgen zouden er voor de huidige gebruikers vooralsnog niet zijn! (Vic Bertels)

Genealogie in de Kempen

Bezoekers aan ons documentatiecentrum in Malle kennen de bewerkingen Burgerlijke Stand die Michel Verbeek van meerdere gemeenten heeft gemaakt en die raadpleegbaar zijn in ons centrum. Samen met Cis Schepens is er een databank ontwikkeld van volgende gemeenten: Arendonk, Balen, Beerse, Bouwel, Dessel, Eindhout, Geel, Herentals, Kasterlee, Lichtaart, Meerhout, Mol, Morkhoven, Noorderwijk, Oevel, Olen, Olmen, Oud-Turnhout, Ravels, Retie, Tielen, Tongerlo, Turnhout, Varendonk, Veerle, Vorst, Vosselaar, Westerlo en Zoerle-Parwijs. Deze database is raadpleegbaar op de site :

<https://www.genealogiekempen.com>

Voorzie voldoende papier in Uw printer want het resultaat is niet alleen enorm uitgebreid maar ook zeer gedetailleerd, tot en met het nummer van de akte. Waar ik een tiental jaren geleden er maanden over deed om mijn kwartierstaat met zijtakken te maken is de klus nu in een paar minuten geklaard, tenminste als uw voorouders in hogergenoemde gemeenten woonden. (Theo Peeters)

Gegevens uit andere gemeenten.

Via het Rijksregister zijn de akten Burgerlijke Stand van zowat heel België raadpleegbaar, evenwel meestal maar tot 1900 of 1910.

Omdat de registers BS vanaf 1930 vaak op minderwaardig papier gemaakt zijn werd aan de gemeenten opgedragen om de diverse registers te digitaliseren. Op die manier kan een kopie afgeleverd worden vanaf de computer van de gemeentebediende zonder dat het register uit de kast moest gehaald worden. Om dit te verwezenlijken maakten heel wat gemeenten gebruik van de service van firma's die voorheen ook automatisatie voor de gemeenten deden in verband met afdrukken van adresbestanden.

Een van die firma's is Vanden Broele. Op hun site <https://www.scansearchonline.be> zie je welke gemeenten recente gegevens ter beschikking hebben : geboorten 100 jaar, huwelijken 75 jaar en overlijdens 50 jaar ([Theo Peeters](#))

Cursus familiekunde

De perikelen rond de coronacrisis hebben onze planning en activiteiten wat overhoopgehaald. Het bestuur van Regio Kempen heeft daarom

besloten om in 2021 geen cursus voor beginners meer te organiseren. Wij plannen in het voorjaar van 2022 opnieuw te starten en dit in de maanden maart/april. Tevens willen wij een “terugkomdag” organiseren voor de cursisten die in de loop van de vorige jaren al een cursus gevolgd hebben. Het plan is dit te doen in één of twee namiddagen. Alle deelnemers van de vorige jaren zullen hierop uitgenodigd worden. Op die dagen kunnen vragen gesteld worden, moeilijkheden voorgebracht en uitwisselingen gedaan worden onder genealogen.

Onze website: www.fv-kempen.be

Enkele bestuursleden zijn momenteel aan het brainstormen om onze bestaande website te updaten en aantrekkelijker te maken. Wij doen hierbij een oproep aan leden die erg vertrouwd zijn met het maken van websites om eventueel mee te werken aan de realisatie van dit project. Je kan uw interesse bekend maken aan Ludo Proost, ludovicus.proost@gmail.com

Schenken

De bidprentjes en rouwbrieven blijven toestromen. De voorbije maanden schonken volgende personen: *Hugo Broen*, rouwbrieven vnl. uit Limburg, *Jeanne De Mey* Antwerpen, bidprentjes en rouwbrieven en *Renilda Maes Theo Peeters* schonk een boek van de voormalige drukkerij Verachtert uit Retie met o/a: tekeningen van Remi Lens, gedichten, en gegevens uit de streek Retie, Dessel, Mol.

Lidgeld 2022 Familiekunde Vlaanderen

In de loop van de maand oktober zal gevraagd worden om uw lidmaatschap voor 2022 te hernieuwen.

Het lidgeld 2022 werd bepaald op 40 euro, wie zijn lidgeld hernieuwt en overschrijft voor 31 december 2021 geniet nog van de huidige prijs nl **37 euro**.

Hou dus de Vlaamse stam in het oog waarin de uitnodiging voor betalen zal aangekondigd

worden. Hernieuwen voor 31/12/2021 bespaart u een Tripel van Westmalle.

AGENDA 4DE KWARTAAL 2021

6 oktober 2021 Genealogisch café van 15 tot 22 uur

3 november 2021 Genealogisch café van 15 tot 22 uur

1 december 2021 Genealogisch café van 15 tot 22 uur

12 december 2021 Stamboomdag Heemkundige kring “Scilla” m.m.v FV Regio Kempen

55 ste NATIONAAL CONGRES FAMILIEKUNDE VLAANDEREN 19 MAART 2022 IN LIER

Na drie jaar is het eindelijk weer zo ver: we kunnen een nationaal congres inrichten waarop we elkaar opnieuw in alle vrijheid kunnen ontmoeten. Omdat het de beurt is aan de provincie Antwerpen om de organisatie op zich te nemen, koos het bestuur voor samenwerking met onze regionale afdeling Mechelen en de stad Lier als congreslocatie.

Het congres is ingepland op **zaterdag 19 maart 2022** in de mooie provinciestad Lier met als leidraad **De Groten van Lier**. Wie kent niet schrijver Felix Timmermans, klokkenmaker Louis Zimmer en schilder baron Isidoor Opsomer, om er maar enkelen te noemen? Bovendien speelde Lier een niet onbelangrijke rol in onze Bourgondische en Habsburgse geschiedenis.

We kozen voor echte historische locaties: de zaal Vredeberg, een voormalige kloosterkerk, voor de voordrachten. In het vlakbij gelegen hotel-restaurant Hof van Aragon vinden het onthaal en de standen een plaats. Hier brachten Filips de Schone en Joanna van Castilië, de ouders van keizer Karel V, hun huwelijksnacht door. Voordien waren ze in de monumentale Sint-Gummaruskerk getrouwd.

Vredeberg (foto Marc Van den Cloot)

Het programma oogt gedeeltelijk klassiek met twee voordrachten in de voormiddag:

-De Groten van Lier door Luc Ceulemans,
historicus en voorzitter van het Liers Genootschap voor Geschiedenis.

-Het Lierse stads-archief door archivaris Els Michiels en Cathelyne

Na de middagpauze volgt nog één voordracht:
-Het Bourgondisch-Habsburgse Lier door historicus Luc Van den Berghe.

Daarna is er voldoende tijd om bij de standhouders te gaan snuffelen en om op eigen tempo een aantal Lierse bezienswaardigheden te bezoeken. De standen zijn ook de hele dag gratis toegankelijk voor het publiek om met familiegeschiedenis en Familiekunde Vlaanderen kennis te maken.

Hof van Aragon (foto Marc Van den Cloot)

Daarna volgt om 17 uur een ontvangst en receptie op het stadhuis, eertijds lakenhalle, waar we de burgemeester zijn kwartierstaat overhandigen (max. 150 personen toegelaten door de brandweer). Wie inschreef voor het afsluitend banket kan daarna opnieuw aanschuiven in het Hof van Aragon om 18.30 u.

In het laatste nummer van Vlaamse Stam publiceren we het gedetailleerd programma en de inschrijvingsmodaliteiten.

In de zaal Vredeberg is slechts plaats voor een 240-tal personen. Tijdig inschrijven is dus de boodschap. Lier is ook een belangrijk toeristisch centrum. Wie een overnachting wenst, kan dan ook best tijdig reserveren.

Colofon

De Kempense Genealoog is het digitale tijdschrift van Familiekunde Vlaanderen - Regio Kempen.

De uitgave verschijnt driemaandelijks in de maanden maart, juni, september en december.

Richtlijnen voor artikels

Maak de artikels op in het lettertype *Calibri 11* en in één kolom. Bezorg -afzonderlijk en in digitale vorm- artikels en afbeeldingen bij Victor Bertels. Liefst voor de 1ste van de maand waarin het blad verschijnt. Elke auteur is verantwoordelijk voor haar of zijn artikels. Respecteer de auteursrechten.

[Auteursrecht](#). [Licenties creative commons](#) (België).

Redactie van het tijdschrift

Victor Bertels, Patrick De Maesschalck,
Ludo Lathouwers, Ludo Proost

Verantwoordelijke voor de verzending

Patrick De Maesschalck

Verantwoordelijke uitgever

Victor Bertels

Artikels: overname en verwijzing

Voor overname van artikels neem contact op met de auteur of met verantwoordelijke uitgever. We stellen het op prijs dat u bij overname of verwijzing de auteur, titel en ons tijdschrift als bron vermeldt.

Web

[Familiekunde Vlaanderen Regio Kempen](#)

Webmeester - Dago Peeters

Regio Kempen op [Facebook](#)

Maatschappelijke gegevens

Naam Familiekunde Vlaanderen Regio Kempen v.z.w.

Zetel Thierry de Renesselaan 1, 2390 Malle

Ondernemingsnummer - 0877 340 650

Rechtspersonenregister - Antwerpen

Bankrekening - BE94 7350 4976 3614

Alle **correspondentie** voor de vereniging sturen naar de secretaris Patrick De Maesschalck,
Jos De Schutterstraat 5, 2280 Grobbendonk.
Telefoon (014) 73 33 46.

Bestuur van de vereniging

Klik op de naam van de gewenste geadresseerde om met haar of hem per e-mail contact op te nemen.

Voorzitter	Marc Van den Cloot
Ondervoorzitter	Frans Renaerts
Secretaris	Patrick De Maesschalck
Penningmeester	Victor Bertels
Bestuursleden	Mariette Backs
	Maria De Bie
	Gerard Keyzers
	Ludo Lathouwers
	Dago Peeters
	Theo Peeters
	Ludo Proost
	Andre Sannen
	Herman Van de Leur

Erevoorzitter	Eugeen Van Autenboer (†)
Erebestuurslid	Florent Bosch (†)
Ereleden	Elisa Nijs (†), Jos Van Breen (†), Gilbert De Lille (†)
